

הפרשה מספרת על מכירת הבכורה של עשיו. עשיו שבא רעב מן השדה מבקש מיעקב שיאכילו מתבשיל העדשים שהכין. יעקב תובע בתמורה מעשיו שימכור לו את הבכורה. עשיו טוען (פרק כה פסוק לב): " הַגֵּה אֲנִי הוֹלֵךְ לְמֹת וְלִמְהֵרָה לִי בְכֹרָה? " ושם לג- "וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתּוֹ לְיַעֲקֹב", ולאחר שאכל מנזיד העדשים (שם לד) : "וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה".

נראה לכאורה שיעקב ניצל רגע של חולשה של עשיו ואילץ אותו לוותר על הבכורה הנכספת תמורת נזיד עדשים. בעיון בדברי חז"ל ניתן להבין אחרת. רש"י כותב "לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב: אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה". הגמרא מבארת (בבא בתרא דף טז ע"ב): "אמר רבי יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום וכו'" - כולל רציחה, ורשע כזה אינו מתאים לעמוד ולשרת לפני ה'. התבשיל של נזיד העדשים היה סעודת אבלים על סילוקו של אברהם אשר נפטר בטרם עת באותו יום כדי שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה. אפשר לומר שבעצם הוא משמש לסעודת אבילות על מיתתו הרוחנית של עשיו שברשעתו חשוב כמת. עשיו מברר את מהותה של העבודה עליה נדרש לוותר (רש"י שם): "אמר עשו מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלוין בה, ... אמר אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בה?" עשיו איש הצייד שנחשף לחיות הטורפות והיה מצוי בסכנה תמידית לא מוכן להסתכן בעבודת הקרבנות. לא רק שעשיו לא ראוי לעבודה אלא, הוא אף מבזה אותה. כנראה על מנת שלא יראה כשוטה המוותר מתוך גרגרנותו על הבכורה, המעיט בערכה כביכול אינה שווה כלום. אך הסובבים אותו לא השתכנעו וקראו שמו "אדום" מתוך לגלוג עליו שמכר את הבכורה תמורת התבשיל האדום. יעקב בוודאי חמד את הבכורה והזכות של עבודת הקרבנות. אולם נראה שלולא השתכנע שעשיו לא מתאים וראוי למעלה הנכבדה הזו לא היה נוקט בשום פעולה כדי לגרום שתעבור אליו. נזיד העדשים לפי חלק מהראשונים אינו התמורה אלא יעקב קנה את הבכורה בכסף, והאכילה רק מהווה השלמת הטקס כאות וזכרון לביצוע העיסקה. אולי אפשר לומר שגם אם אכן זו התמורה יעקב בחר להשתמש דווקא בה כדי להוכיח שאכן עשיו מבזה את הבכורה ואינה חשובה בעיניו ולכן ראוי להעביר ממנו את הבכורה אליו.

ואכן הפסוק מעיד שהוברר לכל (שם לד) "ויבז עשו" וברש"י – "העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום". בפירוש "דעת זקנים מבעלי התוספות" מבאר שכבר נהג כך עוד קודם: "פ"י מכבר היה מבזה אותה ועל כן לקחה יעקב ממנו". עוד לומד מכאן הנהגה עקרונית: "ונמצא בס' ר' יהודה החסיד מכאן אתה למד שאם יש ביד רשע ספר תורה או מצוה אחרת דמותר לצדיק לרמותו וליטלו ממנו". יעקב אינו דואג לעצמו אפילו לצרכיו הרוחניים אלא לכבוד שמים. כזרע יעקב אנו מצפים לבנין המקדש ולחידוש עבודת הקרבנות במהרה, ועד אז מתחזקים בתפילה. כשהקול קול יעקב אין ידי עשיו שולטות. קול התורה והתפילה הם הערובה וסוד ההצלחה לבני יעקב.

חודש טוב ומבורך

שבת שלום

ברכת ה' בכל מעשיכם,

בברכה חמה שוש